

INVENTARI KOMIŠKIH CRKAVA

Nevenka Bezić Božanić

UDK 745/749: 726.54 (497.13 Komiža) (093) "15/18"

Izvorni znanstveni rad
Nevenka Bezić Božanić
Split, Rooseveltova 60.

Autorica prvi put objavljuje vizitaciju župne crkve u Komiži, crkve Gospe Gusarice i crkve Gospe od Sedam žalosti iz 1827. g. u kojoj je donesen cjelovit popis obrednih predmeta i misnog ruha. Inventari pretežno potječu iz 18. st., a ističu se dvije misnice s gotičko-renesansnim vezom, renesansni moćnik te srebrni reljef Gospe Krunice s kraja 17. st.

Veroneški biskup Augustin Valier ostavio je u svojoj vizitaciji Dalmacije 1579. godine niz dragocjenih podataka za poznavanje crkvenih i svjetovnih prilika na srednjedalmatinskim otocima. Njegovi pomoćnici Askanije Randolo i Laurencije Albertino posjetili su u proljeće te godine otok Vis i ustanovili da taj otok ima jednu župu i oko osam stotina stanovnika od pričesti. U Komiži vizitatori spominju opatiju sv. Nikole i nekog svećenika Luku, a crkva opatije ima tek nekoliko najnužnijih predmeta za potrebe crkvenih obreda. Ima samo jedan oltar, drvenu piksidu za čuvanje hostije, tri kositrene posudice za sv. ulje, jedan sebrni kalež, tada na popravku kod neimenovanog zlatara, srebrni križ, misal i jedno platneno misno ruho, dva anđela, pax, oltarnik od ružičastog damasta i dva svijećnjaka.¹

U to vrijeme postojala je u Komiži još jedna crkva. Godine 1513. nekoliko mještana zatražiše od hvarskog biskupa Frane Pritića da im odobri gradnju crkve pri moru na kraju mjesta, uz izvor žive vode, koja se u ispravama iz 16. stoljeća spominje kao "ecclesia sive capella sub invocatione nuncupate Cursarizza".² Potomci njezinih utemeljaca osnovali su 1549. godine prvu komišku bratovštinu "la scuola della B. S. Maria di Corsarizza" i vlastitim sredstvima pomalo dograđivali crkvu i opremali je potrebnim obrednim predmeti-

¹ D. Domančić, Valierova vizitacija na otoku Hvaru i Visu, Arhivska građa otoka Hvara I, 1961., str. 55-57.

² N. Bezić Božanić, Stanovništvo Komiže, Split 1984., str. 10. Vezano uz naziv te crkve na talijanskom "Corsarizza", stariji mještani izvor vode neposredno uz crkvu zovu Košarica, a za crkvu je uobičajen naziv Gospe Gusarica uz koji je vezano više priča i legendi.

ma.³ Vizitatori su našli nedovršenu crkvu s tri neposvećena oltara, a na glavnom oltaru nalazila se slika, dva željezna svijećnjaka, dva anđela, nepoznata sastava, dva duplira i oltarnik od zelenog atlasa (raso). Ispred oltara pale se zavjetne svijeće. Iako još neposvećeni, pobočni oltari opremljeni su slikama, svijećnjacima i oltarnicima od tele i ružičastog damasta, a na desnom oltaru je i veliki križ. U sakristiji se čuva srebrni kalež s pliticom, srebrni križ i misno ruho od tele i tamnocrvenog baršuna.⁴

Prvih godina 17. stoljeća vizitatori spominju u toj crkvi dva srebrna kaleža, misal, pet misnica, od kojih su dvije crvene, srebrni križ te svileni barjak bratovštine. Godine 1634. spominju se u župnoj crkvi dva srebrna pozlaćena kaleža, srebrna kadionica, četiri duplira, četiri svijećnjaka i križ od mjedi, tri srebrne posudice za sv. ulje, sedam platnenih rubaca za brisanje kaleža i četiri pokrivača za kalež ukrašenih srebrnim i zlatnim nitima. Crkva posjeduje četiri misnice od bijelog i crvenog damasta, te crnu i ljubičastu od »cambelotta«, četiri naglavnika, četiri košulje, plašt od crvenog damasta ukrašen zlatnom vrpcom, dvanest oltarnika i nebnicu od crvenog atlasa te dva velika i jedan mali misal, dvije knjige Epistola i Evanđelja na hrvatskom jeziku (lingua illirica).⁵ Godine 1671. spominje se samo crvena i crna misnica i tri plašta, a naređuje se da se nabave spomenute knjige na hrvatskom jeziku.⁶ Vizitacije ne donose uvijek potanje popise, već općenito spominju predmete u crkvi i sakristiji pa nije uvijek moguće popise povezati s pojedinim sačuvanim primjercima.

Međutim, prvi dosada poznati temeljitiji popis crkvenih upotrebnih predmeta u Komiži sačinjen je 1827. godine u već spomenutim crkvama i već tada izgrađenoj crkvi Gospe od Sedam žalosti s udomaćenim nazivom "nova crkva".⁷

Prema tom popisu, župna crkva posjeduje četiri kaleža s pliticama, pokaznicu, piksidu - posudu za držanje hostije, tri križa raznih veličina, zvonce, pax, lađicu sa žličicom za tamjan, kadionicu, škropionicu sa škropilom, šest svijećnjaka i pet svjetiljki, sve od srebra, te dva duplira od srebra i stakla, a od mjedi su pet svijećnjaka i čoku u sredini crkve s osamnaest plamenova. Spominje se sedam oltara bez potanjeg opisa te dva predoltarnika, jedan od ljubičaste pamučne tkanine na glavnom oltaru i drugi na platnu sv. Nikole od svile ukrašen cvjetnim uzorkom. Na ostalim oltarima nalaze se pokrivači, jastuci, svijećnjaci, ukrasne palme, po jedan križ i kanonske tablice.

U sakristiji se nalaze dva drvena raspela i križ za vođenje Križnog puta, ormari za čuvanje raznih obrednih predmeta, škrinje za srebrninu i tkanine, škrinjice za vosak i milostinju, dvije klupe i tri nebnice, od kojih je jedna od svile, druga ljubičasta i treća od

³ Ista, Stanovništvo Komiže u bratovštinama, Građa i prilozi za povijest Dalmacije, sv. 9, Split 1977., str. 58, 70.

⁴ D. Domančić, n. dj.

⁵ A. Jutrović, Vizitacija u Arhivu biskupske kurije u Hvaru, Ivan Ivanišević (1608.-1665.) i knjige vizitacija u Hvaru, Starine JAZU, knj. 51, Zagreb 1962., str. 187; A. V. Mardešić, Neke opaske uz vizitaciju Petra Morarija, Službeni glasnik hvarske biskupije, br. 3, 1986., str. 65.

⁶ »... Planeta negra sit interdicta donec seratur, Planeta rosetta et Alba, Tre pluviali.« Fasc. VII, b. Biskupski arhiv - Hvar

⁷ Z. Demori-Staničić, Slika Antonija Zucchija u Komiži na Visu, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 24, Split 1984., str. 157-166, D. Domančić, Benetovićeve slika u Komiži, 27, Split 1988., str. 249-270.

Misnica, Komiža, crkva sv. Nikole

jedne vrste tkanine zvane »ferandina«.⁸ Od misnog ruha u sakristiji se čuvaju plaševi od svile i ferandine, crvene, crne i ljubičaste boje, bijele, crvene i crne tunike, misnice nadopunjene naručnicima (manipul), naramenicama (stola) pokrivačem za kalež (velum) i spremnicom (bursa) za tjelesnik (corporal).⁹ Svi spomenuti dijelovi što pripadaju misnici izrađeni su od iste tkanine i s istim ukrasima tako da čine cjelinu s pojedinom misnicom. Misnice se razlikuju po vrsnoći tkanina, one od finijih i raskošnijih nose se za blagdane i svečane mise, a one jednostavnije koriste se svakodnevno. Između misnica spominje se posebno jedna od crvenog baršuna sa zlatnim ukrasima. To se vjerojatno radi o misnici s našivcima izvedenim svetačkim likovima u gotičko-renesansnom slogu. Podloga veza je crveni atlas, ukrasi su izrađeni zlatnom niti, a likovi raznobojnom svilom. No u crkvi se nalazi još jedna

⁸ Nepoznata se vrsta tkanine ne spominje ni u jednom rječniku.

⁹ Nazivi su uzeti po Leksikonu ikonografije i simbolike zapadnog kršćanstva, Zagreb 1979.

misnica sa sličnim vezenim našivcima na zlatocrvenom brokату. Ova misnica po načinu veza i oblikovnju likova nadovezuje se na slične u Hvaru i Jelsi, ali i na splitske, trogirске, dubrovačke, koje su vezli poznati domaći veziljci.¹⁰ Na jednoj ljubičastoj svilenoj misnici, koja se još čuva u Musteru, zapisano je na podstavi ime darovatelja Andrije Kuljiša iz 1699. godina. Po vrsnoći tkanine i načinu tkanja, misnica odgovara svom vremenu, ali je li natpis ispisan te godine ili kasnije, nije moguće utvrditi. Međutim, ljubičasta misnica spominje se i u starijim vizitacijama. Zabilježeni su i različiti komadi damasta i svile za ukrašavanje oltara, štionik, tabernakul i crvena svila za pokrivanje stupova na oltaru Gospe od Ružarija i prigodom raznih svečanosti. U popisu je i sag kojim se pokrivalu stuba pred glavnim oltarom, tri zvončića za tri oltara, orgulje, tri zvona na zvoniku, misali i šćaveti.

U to se vrijeme nalazio u župnoj crkvi srebrni reljef Gospine Krunice, također dar obitelji Ivičević Zanchi s kraja 17. stoljeća i s njihovim obiteljskim grbom, jednako tako kao i srebrni svijećnaci i svjetiljke s mletačkim žigom i znakom radionice AC i GB te ugraviranim godinama 1690. i 1695. Reljef se danas čuva u Crkvi Gospe Gusarice, a ostala srebrnina nalazi se i dalje u župnoj crkvi kojoj je i darovana.¹¹

Prema popisu u crkvi Gospe Gusarice nalazi se šest oltara uređenih s pokrivačima, jastucima, križevima, kanonskim pločama, svijećnjacima i ukrasnim palmama bez potanijeg opisa. Crkva posjeduje pokaznicu sa stalkom, koji se koristi i za izlaganje kaleža na svetkovinama, tri kaleža s deset plitica, pax, škropionicu sa škropilom, kadionicu, lađicu, šest svijećnjaka, četiri svjetiljke i križ, sve od srebra. U sakristiji se nalaze tri ormara, dvije škrinje za vosak i škrinja za sjedenje. Zatim dva drvena križa i križ za vođenje Križnog puta, drvena nosiljka na kojoj se nosi Gospin kip u procesiji, kao i svilena zastava s likom Gospe i sv. Antuna slikanim na platnu. Od misnog ruha spominju se dva plašta, jedan od šarene svile ukrašen cvjetovima i druge stvari od sirove svile, dvije tunike, također od iste svile, planita od zelenog baršuna s izvezenim grbom, dvanaest planita bez posebnog opisa za blagdane i četiri za svakodnevne mise sa svim potrebnim dijelovima, nekoliko svećanih i običnih košulja te dva stara humerala za pokrivanje ramena svećenika pri nekim obredima, najčešće od svile i ukrašeni vezom. Od tkanina još se nalaze komadi damasta što služe za ukrašavanje Gospina oltara, od kojih su neki komadi kupljeni 1870. godine. U popisu se još nalazi više starih i novih misala te šćaveta, oruglje te tri brončana zvonca, jedan visi kraj vrata sakristije, drugi na stupu kraj kora, a treći uz Gospin oltar. Na zvoniku su tri zvona, od kojih je jedno staro i razbijeno.¹²

Ovu crkvu su uglavnom opremali bratimi istoimene bratovštine koja je okupljala članove iz svih društvenih slojeva. Pojedini su bratimi ostavljali bratovštini zemljišta, kuće, prihode od određene zemlje, od obveznog dijela ulovljene ribe i slično. Bratimi su bili skromna imovnog stanja, pa je tako bila opremljena i njihova crkva. Ti predmeti ne odaju

¹⁰ C. Fisković, Spomenici otoka Visa od IX do XIX stoljeća, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 17, Split 1968., str. 87, 88.

¹¹ Čudno je da se u popisu ne spominje renesansni srebrni moćnik sa staklenim valjkom, najstariji predmet te vrste u Komiži. Je li netko kasnije poklonio ili je tek ispušten iz popisa. C. Fisković, n. dj., sl. 13.

¹² N. dj., str. 112-119.

Srebrni reljef Gospe od Presvetog Ružarija, Komiža, crkva Gusarica

raskoš svog vremena, vjerojatno su nabavljani u Mlecima jer imaju mletačke žigove, a možda su i kupovini u gradovima na obali. Tkanine su uslijed stalne upotrebe propale pa je sve misno ruho novijeg doba. Srebrni predmeti imaju stilske odlike baroka ali u skromnijim inačicama.

Treća crkva iz ovog popisa je ona Gospe od Sedam žalosti, iza kule na obali, sagrađena nastojanjem Mihovila Milinkovića, Višanina, dugogodišnjeg komiškog župnika i književnika, u jednostavnim oblicima, bez posebnih odlika stila, od domaćeg graditelja

Ivana Petrišića Milikana.¹³ Među obrednim predmetima nalazi se 1827. godine srebrni kalež s pliticom i piksida, koji stalno stoje u tabernakulu, zatim je tu križ i pax od mjedi, misali i crveni drveni križ, a crkva ima samo jedan oltar s potrebnom opremom. U sakristiji je ormar u kojem se čuvaju misnice za svećane i obične dane, jedan stari humeral i košulje, škrinja za vosak, klecalo i sjedalica, zatim komadi damasta i baršuna za kićenja oltara, dvije mjedene svjetiljke, brončano zvonce na vratima sakristije, kraj ulaza u crkvu stoji mala posuda za svetu. vodu i na zvoniku su tri zvona.

U ovoj su se crkvi čuvali svi potrebni predmeti za posjet bolesniku i umirućima. To je drveni stalak s piksidom, posudica za sveto ulje, zvonce kojim pratitelj najavljuje prolaz sv. Sakramenta, ostakljene svjetiljke i dva kišobrana, jedan od svile ukrašen cvjetovima i jedan stari, koji pokrivaju svećenika kad nosi u rukama posljednju pomast i pričest. Ti su predmeti bili smješteni u toj crkvi zbog toga što se nalazila sred sela, što je i potaklo Miličevića da je sagradi, jer župna crkva i Gospa Gusarica bile su u to vrijeme izvan sela i daleko od kuća. Ovi skromni predmeti rijetko su negdje zabilježeni iz tog vremena pa stoga imaju svoju vrijednost u poznavanju života jedne male ruralne cjeline.

Krhkost tkanina, metala, stakla, upotreba i nedovoljna briga odnijela je mnoge crkvene obredne predmete. Staro srebro i zlatni zavjetni nakit pretapao se u nove i blještave kaleže, moćnike, svijećnjake, krune, pa su stoga inventari crkava, kao i kuća, značajni prilog poznavanju jednog ranijeg načina življenja i stvaranja navika. Tako je zacijelo bilo i s predmetima iz komiških crkava. Iz najstarijeg izvora u 16. stoljeću pa do naših dana više ne možemo prepoznati ni jedan predmet, pa tek iz ovog posljednjeg popisa razaznajemo pojedine predmete koji su još i danas u upotrebi i čuvaju se s nešto više brige i osjećaja za baštinu. Iako to nisu raskošni primjerci svog vremena i stila, već jednostavni i skromni, oni imaju vrijednost unutar cjeline koja ih je nabavljala i koristila. Komiški ribari i težaci, stiješnjeni između mora i škrte zemlje, i vječno ovisni o čudima prirode, skupljali su pomalo, kako su mogli, novac da bi za svoju crkvu kupili poneki srebrni predmet, svilu za misnicu, ukras za oltar, dali prilog za sliku, orgulje i slično. Stoga ovi popisi nisu samo šturo nabranje stvari da bi se vidjela njihova količina i raznolikost, već su oni i odraz cjeline kojoj su pripadali. Vrijednost pojedine umjetnine ili predmeta umjetničkog obrta ima određen značaj u odnosu na slog i vrijeme stvaranja, ali kad se uklopi u cjelinu, pa makar i likovno skromnije izrade ona mnogo više govori. Takva umjetnina, iako bez veće umjetničke vrijednosti, dobiva svoj značaj u ambijentu kojem pripada, i tada se njezina vrijednost uklapa u cjelinu naselja i njegovo cjelokupno vrednovanje. Stoga treba prihvatiti male i skromne crkvice, crkvene upotrebne predmete i slikare skromnih likovnih mogućnosti, jer ćemo samo tako moći sagledati male primorske i otočke sredine u prošlosti i naći im mjesto koje zaslužuju u kulturnoj baštini ovog našeg podneblja.

¹³ C. Fisković, n. dj., str. 147, 148.

P r i l o g

Comisa li 18. 8bre 1827.

Inventario degl'Aredi Sacri, ed altri Mobili esistenti nella Ciesa

Parochiale Videlicet

1. Quatro Calici d'Argento colle loro Patene
2. Ostensorio, e la Picside d'Argento
3. Tre Reliquiarj d'Argento
4. La Croce d'Argento ad uso delle Processioni
5. Una piccola Crocetta d'Argento
6. Un piccolo Crocifisso d'Argento taccato sopra una Croce di Legno
7. Una Campanella d'Argento
8. Una piccola Crocetta d'Argento col pedestal d' Ottone
9. Un'Imagie della Madonna in figura tonda d'Argento di Lastra taccata sopra una Tavola pur tonda
10. La Pace d'Argento
11. Il Sechiello coll'Aspersorio d'Argento
12. Il Turribolo colla Navicella, e Cucchiajo d'Argento
13. Dua Ceroferarj foderati colla Lastra d'Argento
14. Sei Candelieri d'Argento
15. Cinque Lampade d'Argento compreso la piccola
16. Tre Tovaglie per ogni Altare coi loro Cuscini Candilieri, e Palme, Croce, e Sac. Convivium
17. Cinque Lampade d'Ottone
18. La Chiocca d'Ottone con 18 lumini nel mezzo della Chiesa
19. Due Crocefissi di Legno esistenti in Sacrestia
20. Il Mistero della Passione sopra la Croce di Legno
21. Nella d(ett)a Sacrestia esiste un Armario nel quale si conservano gl'Aparati per le Festività
22. Un altro Armario per riponere gl'Aparati feriali
23. Una Cassa dove si conserva la menzionata Argenteria
24. Un'altra Cassa dove si ripongono li Demaschi
25. Un'altra Cassa a tre Chiavi ove si ripone l'Elemosina
26. Due Cassette dove si ripone la Cera
27. Due Banchi per uso di sedie
28. Tre Baldachini, uno di Seta, l'altro di Ferandina vechio, ed il terzo Violaceo
29. Sei Piviali cioè due di Seta, uno di Ferandina, uno Rosso, uno Violacio, ed il sesto di Seta color Nero
30. Quatro paja Tonicelle due di color bianco, 3°. di color rosso, ed il 4°. di color Nero
31. Una Pianeta di Samis con varj fili dorati, un'altra pur di Samis ordinaria e vecchia
32. Altra Pianeta 13 pur che si usano nelle Feste, de color bianco, rosso, Verde, Violacio e Nero
33. Altre pianete 5 ordinarie che si adoperano per li giorni feriali cioè 3 di Caliman a fiori, e due

Nere. Tutte le sudette Pianete sono provvedute di Stole, Manipoli, Veli e Borse quasi tutte coi Corporali

34. Cinque Camici che si adoperano nei giorni Festivi, coi loro Cingoli, ed Amiti
35. Quarto Camici ordinarij per li giorni feriali coi loro Cingoli ed Amiti
36. Sei Messali, e tre Schiavetti, e 4 per le Messe de Requie
37. Dodeci pezzi di Demascho per la Capella dell'Altar maggiore
38. Due pezzi di Seta Rossa per coprire le Colonne dell'Altar di Rosario
39. Cinque pezzetti d'indiana fiorata per coprire le Banchette
40. Due pezzi di Seta per Padiglione al Tabernacolo
41. Un Tapeto che copre li Scalini
42. Due pezzetti di seta per coprire li due Letturini
43. Due pezzetti uno di Seta, e l'altro di Caliman per la Credenza con due Tovaglie
44. Due Antipendi uno per l'Altar maggiore di Caliman Violaqueo, l'altro di Seta fiorata per l'Altare di S. Niccolò
45. Due pezzi di Tella fiorata inservienti sopra l'Altar maggiore
46. Una Mitra di Samis
47. Esistono tre Campanelle, nelle tre Capelle
48. Sopra le Porte esiste l'Organo
49. Nel Campanile poi sono tre Campane, e poi la 4^a.
50. Il Titolare della Chiesa è S. Niccolò, nella quale esistono sette Altari compreso quello del menzionato glorioso S. Niccolò
51. Un Espositorio di Legno con sfaza dorata riposto nel Cassone in Sagrestia.

Segue l'Inventario dei Mobili ritrovatisi nella Chiesa della B. V. di Korsarizza

1. L'Ostensorio d'Argento col suo Pedestale che serve anco per il Calice che si adopera nelle solennità
2. Altri tre Calici d'Argento con le Patene
3. Una Pace d'Argento
4. Un Turribolo d'Argento colla Navicella, e Chucchiarino
5. Un Sechiello col suo Aspensorio d'Argento
6. Sei Candelieri d'Argento
7. Tre Lampade d'Argento, ed un 4. pur Lampadino piccolo d'Argento
8. Tre Croci d'Argento coll'Anima di Legno

Entro la Chiesa esistono 6 Altari guamiti di Tovaglie, Croci, Cuscini, S. Convivium, Candelieri e palme nel modo che di tutto occorente sono provveduti

9. Nella Sagrestia esistono Tre Armadi per riponere la sudetta Argenteria, e gl'altri Aredi Sacri
10. Due Casse ad uso della Cera
11. Un'altra Cassa ad uso dei SSri. Religiosi, e che servono per sedie

12. Due Crocifissi di Legno, ed un 3° di Tesso (?)
13. Una Croce di Legno colla Passione
14. Una portantina di Legno per la Madonna
15. Due Piviali uno di Seta fiorato a diversi colori, e l'altro di Bavello vecchio rappezzato
16. Due Tonicelle vecchie di Bavello
17. Una Pianeta di Samis Verde con un Anna
18. Un'altra Pianeta rappezzata di Samis ordinario
19. Altre 12 Pianete che si adoperano nella Festività
20. Altre 4 Pianete che servono per giorni feriali Dichiarando che tutte le sudette sono fornite di Stola, Manipoli, Veli, e Borse coi loro corporali occorenti
21. Cinque Camici per giorni Festivi, e Solenni, coi loro Cingoli ed Amiti occorenti
22. Camici feriali, i loro Amiti, e cingoli
23. Sei Messali tutti vecchi
24. Cinque Messaletti per Messe de Relique
25. Due Schiavetti
26. Due Veli Umerali vecchi
27. Una Bandiera con l'Imagine della B. V. da una parte e dall'altra S. Antonio dipinti in Tela che si porta nelle Processioni
28. Un secchiello di Rame vecchio ad uso d'aqua
29. Esistono in Chiesa anco li Demaschi co quali si veste da Capella della Madonna, e manco un pezzo sopra il Pilastro dalla parte di Sagrestia, dichiarando che questo non è stato provisto al tempo degli altri pezzi ora esistenti, per i quali furono spesi Col^l: 150 circa nell'anno 1820.
30. Esistono parimenti nella detta Chiesa di Corsarizza tre Campanelle di bronzo, una delle quali pende presso la Sagrestia, una sopra il Pilastro vicino al Coro dalla parte di S. Antonio, e la terza serve per la recita Del Rosario
31. Esiste nella Capella della Madonna anche l'Organo
32. Sopra il Campanile poi della Chiesa medesima vi sono tre Campane, ma la mezzana è assai vecchia e rotta

Inventario degli'Aredi, ed altri Mobili, esistenti nella Chiesa della B. V. Addolorata

1. Un Calice d'argento colla relativa Patena, ed una Picide che sta sempre nel Tabernacolo
2. Due Crocifissi d'Ottone
3. Una Pace d'Ottone vecchia
4. Due Messali, ed altri due Messaletti da Reliquie
5. Un Schiavetto
6. Un Crocifisso rosso di Legno
7. Nella detta Chiesa si è un sol Altare ed è provveduto delle necessarie Tovaglie, Cuscini, S. Convivium, Candelieri, e palme occorenti
8. Entro la Sagrestia si è un'Armadio ad uso degl'Aredi Sacri in cui si ripongono

9. Le nove Pianete parte delle quali si usano nelle Solennità, e parte nei giorni feriali, e tutte sono fornite delle corrispondenti Stole, Manipoli, Veli e Borse entro i loro corporali
10. Un Velo Umerale vecchio
11. Quatro Camici con loro Cingoli, ed altrettanti Amiti
12. Un piccolo Espositorio di Legno per la Piside, quando si porta il Viatico per amalati, e si conserva in un piccolo Armadio in Sagrestia
13. Nella detta Sagrestia s'è un Inginocchiatajo col suo piccolo Armadio
14. Una Cassa ad uso della Cera
15. Una Sedia di Legno
16. Una Campanella di Bronzo attacco le Porte di Sagrestia
17. Un'altra Campanella inserviente per accompagnare il Illmo. Viatico
18. Ferali 4 di Lastra perforata di Ferro
19. Un Ferale di Legno colorito con quatro Lastre di Cristallo, e colla sua asta lunga
20. Due Ombrelle una di seta a fiori e l'altra Vecchia che servono per accompagnare il Illmo. Viatico quando si porta agl'Infermi
21. Due pezzi di Veluto di Seta Demascatom ed altri due pezzetti piccoli, che servono per ornamento all'Altare
22. Due Lampade piccole d'Ottone
23. Vicino alle Porte d'Ingresso sta la Pile per Oglio
24. Sul Campanile esistono tre Campane,

Libro delle Parti prese Nella Congrega della B. Vergine di Corsarizza.

Župski ured - Komiza

GLI INVENTARI DELLE CHIESE DI KOMIŽA

Nevenka Bezić Božanić

Gli oggetti liturgici in due chiese a Komiža (Comisa) sull'isola di Vis (Issa) sono ricordati la prima volta nel testo della visitazione del vescovo veronese Agostino Valiero del 1579. Si tratta di oggetti di forme semplici, in argento, stagno e ferro, e di alcuni paramenti da messa in velluto e in tela. I visitatori del XVII e XVIII secolo annotarono solo qualche oggetto o paramento, senza descrizione dettagliata. Solo nel 1827 fu steso l'inventario di tutti gli oggetti di culto e dei paramenti nella chiesa parrocchiale, nella chiesa della Madonna dei Corsari (Gusarica) e della Madonna dei sette dolori, che fu costruita nel 1759 al centro del paese. Le chiese erano dotate di tutto il necessario, ma il valore artistico era modesto. Gli abitanti di Komiža, le cui possibilità finanziarie erano limitate, fecero donazioni in tutte le chiese, quanto e come poterono in base alle scarse rendite ricavate dal mare e dalle avare terre. Sono soprattutto oggetti del XVIII secolo, tra cui risaltano due pianete con ricami gotico-rinascimentali, un reliquiario rinascimentale con rullo in vetro, candelabri in argento e un rilievo argenteo della Madonna del Rosario della fine del XVII secolo - dono della nota famiglia Ivičević di Komiža. Per quanto questi oggetti siano semplici e modesti essi possiedono i caratteri stilistici dell'epoca a cui risalgono e riflettono le possibilità dei committenti di un piccolo centro.